

11 פסח - והגדת לבנה ובתך

לספר את הסיפור שעובר מדור לדור

פריחה וחופשה, ניקיונות והתארגנויות - החלה חופשת הפסח. כך נפגשנו לקראת הפסח - השישייה. תומר המתעטש מהפריחות ועיניו האדומות, עדי הביאה ספר גדול ויובל הביאה אתה את אחותה הקטנה, עליה היא שומרת בחופשה. היינו עסוקים בענייננו, עד שתומר הבחין, מבעד לעיטושים, שעדי יושבת בצד ומדפדפת בספר שהביאה אתה.

"מה כל כך מעניין בספר הישן הזה?" - שאל תומר.
"זו ההגדה של סבא", ענתה עדי בשקט.

השתתקנו. כולנו ידענו עד כמה הייתה עדי קשורה לסבא, וכמה קשה לה כשהוא כבר איננו.

התיישבנו לידה. הספר שהחזיקה עדי היה הגדה של פסח. הייתה זו הגדה ישנה, אבל הציורים היו צבעוניים ויפים. עדי סיפרה על סבא שלה, שבכל ליל סדר היה שר את "אחד מי יודע" בשפת הלדינו. היא לימדה אותנו גם את הפזמון - "אחד אלוהינו שבשמיים ובארץ" - אונו אס אל קריאדור...

"אני אוהבת את ליל הסדר", אמרה יובל. "לחפש את האפיקומן זו המומחיות שלי, וגם להציץ בכל הציורים שבכל ההגדות שמסביב".

עדי הביטה הצדה, וכמו דיברה אל עצמה: "סבא היה אומר שהוא הכי אוהב את החג הזה, כי כולם יושבים יחד - הגדולים והקטנים, ושהעניין של לספר לילדים על מה שהיה זה משהו שחשוב לו מאוד. 'והגדת לבנך' - כך היה אומר".

"אנחנו אמנם שישייה ולא ארבעה" אמר תומר, "אבל אולי אפשר לחלק אותנו כמו את הבנים בהגדה? מי לדעתכם הרשע? ומי אינו יודע לשאול?"

התחלנו להתווכח. זה לא היה ויכוח נעים וקל: כולנו רצינו להיות החכמים!

"אני לא מבינה על מה אתם מתווכחים בכלל", קראה מאיה, הרי ברור שבכולנו יש חכמה ורשעות, שלפעמים אנחנו לא יודעים מה לשאול ולפעמים אנחנו תמימים כמו ילדים קטנים. כך סבתא שלי לימדה אותי - שלספר ביציאת מצרים זה להתאים את הסיפור לכל אחד מאתנו, הילדים, ולדעת שיש בנו גם טוב וגם פחות טוב".

כולנו הבטנו במאיה בהשתוממות - בהחלט ייתכן שהיא הכי חכמה כאן...

מסלול המסע

יעד: אני חלק מהסיפור היהודי

זמן מסלול: מיציאת מצרים - 1300 לפני הספירה לערך, ועד עולם

שאלת מסע: מה פירוש "והגדת לבנך"? מי הם הבנים ומה הסיפור שיש לספר להם? האם זה מחייב גם אותי? היכן הבנות?

בפרק זה נכיר את הבנים השונים של ההגדה, כפי שציירו אותם אמנים שונים. נשאל את עצמנו מהו סיפור הפסח שלנו, האם אנו חלק מהבנים והבנות של ההגדה, ומהי החשיבות של לספר לילדים את הסיפור העתיק - מהו "והגדת לבנך" עבורנו.

והגדת לבנך

קראו את המקור.

השיבו על השאלות במחברותיכם.

מקור 1

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: 'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מֵמִצְרָיִם' (שמות יג, ח). (משנה פסחים י', ה', הגדה של פסח)

1. שאלה לדין ולמחשבה:

האם אפשר, לדעתכם, להרגיש כאילו יצאנו ממצרים? הציעו הצעות לפעילות שתגרום לנו להרגיש מעט מהיציאה ממצרים.

2. משימה

"והגדת לבנך" - אילו סיפורים חשובים סיפרו לכם בני משפחה מבוגרים על העבר שלהם ושלכם? כתבו סיפור שכזה, או הכינו מצגת המתארת את הסיפור המשפחתי החשוב [תוכלו לשלב תמונות, ראיונות עם בני משפחה וכד'].

מומלץ להתייעץ עם בני משפחה בוגרים או לשאול אותם על סיפורים שחשוב להם להעביר אליכם על מנת שתוכלו לזכור אותם..

הגדת לבנך

הפסוק 'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מֵמִצְרָיִם' (שמות יג, ח) הוא הבסיס להגדה של פסח, אותה קוראים בליל הסדר, בתאריך ט"ו בניסן. הפסוק מלמד על החשיבות שבסיפור יציאת מצרים לילדים - היציאה מעבודת לחירות.

בשל כך מדגישים בליל הסדר את מקומם של הילדים: הם שואלים את ארבע הקושיות ("מה נשתנה?"), מחפשים את האפיקומן, ובחלק מקהילות ישראל הם מדגימים את הבהילות שביציאת מצרים כשהם חגורים ומציגים את בני ישראל שיוצאים ממצרים ברגע זה.

כדי לעודד את הילדים לשאול ואת המבוגרים לספר, מופיעים בהגדה ארבעת הבנים, שהם בעלי אופי שונה, וכל אחד מהם שואל שאלה אחרת ונענה באופן אחר.

תחנת מידע

מי הם ארבעת הבנים?

לפניכם חמישה איורים המתארים את הבנים ואת הבנות בהגדה בעמוד הנוכחי ובעמוד הבא.

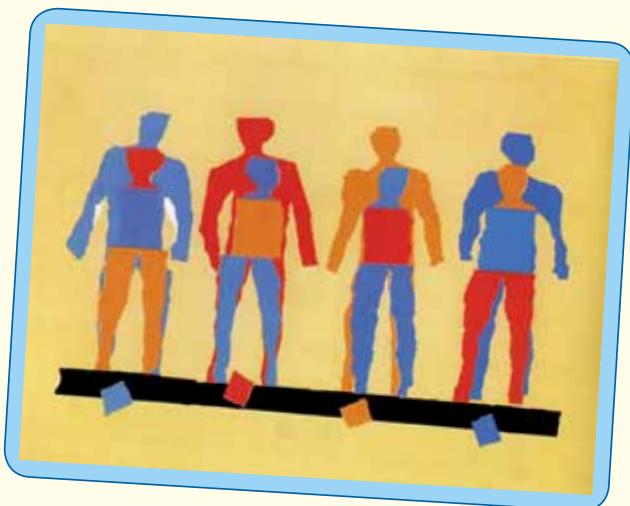
1. בחרו שני איורים: איור שמצא חן בעיניכם ביותר ואחר שלא מצא חן בעיניכם.
2. הסבירו במחברותיכם מהו האיור שאהבתם, ומדוע הוא דיבר אל לבכם.
3. נסו להחליט מי מהדמויות הוא הרשע, מיהו החכם, מיהו התם ומי שאינו יודע לשאול. הסבירו את בחירתכם.
4. חברו "בלוני קומיקס" לדמויות וצרו שיחה בין ארבעת הבנים: על מה הם מדברים? כיצד כל אחד מהם מתייחס לציווי "והגדת לבנך"?
5. מדוע, לדעתכם, בחר אלעד ליפשיץ לאייר ארבע בנות? מה דעתכם על בחירתו?

2. ארתור שיק, פולין, 1939
Reproduced with the cooperation of The Arthur Szyk Society

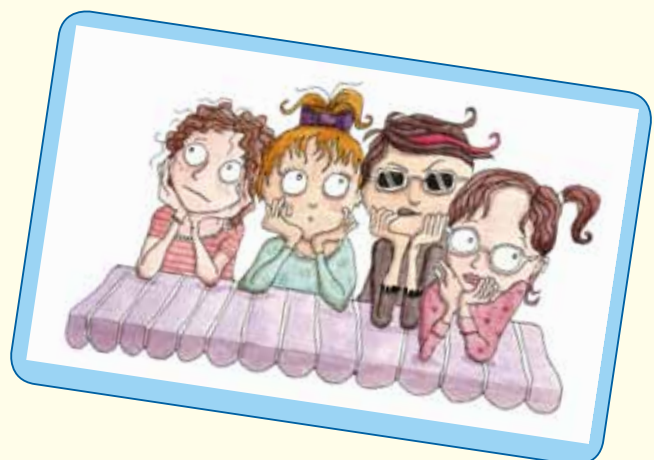
1. צבי ליבני, 1955

4. דן רייזינגר, 1982

נוצר עבור ההגדה:

"The Feast of Freedom" by Dan Reisinger, published by the Rabbinical Assembly of New York 1982

3. אלעד ליפשיץ 2011

משימה:

1. ציירו את ארבעת הבנים או את ארבע הבנות שלכם.
2. צרו לכל אחת מהדמויות "תעודת זהות" שבה תכתבו מהו התואר של הדמות: חכמה, רשעה - או אולי תבחרו בתארים אחרים?
3. כתבו לצד אחת הדמויות מהו הסיפור שחשוב לה להעביר הלאה: סיפור משפחתי, סיפור של חג, סיפור היסטורי וכד'.
4. נמקו את בחירתכם בדמות.

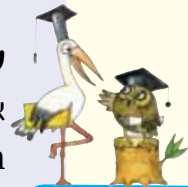
5. דוד מוס, אמן וקליגרף, 2003
 © 2014 by David Moss Used with permission by
 "blocked" סו "http://www.bet-alpha-editions.com"
 Berkeley California.

- קראו את דבריו של רבי ישראל סלאנט.
  - דונו בדברים עם חבריכם וכתבו את התשובות במחברותיכם.
- מקור 2

"כל יחיד כולל בתוכו את כל ארבעת הבנים שבהגדה".
 (הרב ישראל סלאנט, ליטא, המאה התשע-עשרה)

שאלות לדין ולמחשבה:

- א. האם אתם מסכימים עם דבריו של הרב סלאנט? תנו דוגמאות מחייכם.
- ב. האם אחד האיורים מתאר רעיון דומה לרעיון שהעלה הרב סלאנט? מהו?
- ג. האם דבריו של הרב סלאנט מקלים על הבנים או מקשים עליהם? מדוע?

חִבְרוּתָא

צִדָּה לְדָרָךְ

מסורת וחינוך - הציווי "והגדת לבנך" הוא ציווי עתיק שמקורו ביציאת מצרים. במשך דורות ישבו משפחות לחגוג את ליל הסדר ולספר ביציאת מצרים. תיאורי הבנים השתנו, אך עדיין, הילדים והילדות שואלים, והמבוגרים משיבים.

- חשבו על שאלה חשובה ששאלתם את הוריהם ועל תשובה משמעותית שקיבלתם מהם. שתפו את החברותא לצדכם בשאלה ובתשובה.

אחריות ומחויבות - סיפור יציאת מצרים הוא סיפורם של בני ישראל העבדים, שיצאו מחיי עבדות לחיים של חירות; בכל שנה אנו נזכרים כי אנו בנים ובנות לאנשים שרצו שנזכור כמה קשים הם חיינו של העבד, וכי להיות אדם חופשי הוא ערך שראוי לחגוג ולזכור בכל דור ודור.

- כתבו במחברותיכם מהי המחויבות שלכם לסיפור יציאת מצרים, כיצד תרצו לספר אותו, ומדוע הוא חשוב עבורכם.